در دنیای پساکرونا نگاه بسیاری از افراد نسبت به زندگی تغییر خواهد کرد

زندگی بعد از کرونا

تا چند روز پیش بازار تهران کاملا در شوک کرونا و خلوت بود، اما این روزها جنب و جوش و احتمال شیوع ویروس به بازار برگشته است | عکس: آنا

میثم اسماعیلی
جامعه

اروین یالوم، روان‌شناس آمریکایی در بخشی از کتاب «خیره به خورشید» که با محوریت غلبه بر هراس از مرگ نوشته شده از مراجعان خود سوالی تکراری می‌پرسد، این‌که چرا از مرگ می‌ترسند؟ سوالی که احتمالا بارها ما هم از خودمان پرسیده‌ایم، فارغ از پاسخ‌های متفاوت مراجعان آن‌طور که او در کتابش می‌نویسد، حدود ۷۰ درصد افراد پس از یک تجربه نزدیک به مرگ نگاهشان به زندگی تغییرات اساسی کرده است. براساس یک مکانیسم طبیعی افراد سعی می‌کنند به مرگ فکر نکنند، اما وقتی یکی از نزدیکان‌شان را از دست می‌دهند یا وقتی از یک بیماری سخت جان سالم به در می‌برند یا از یک تصادف وحشتناک نجات پیدا می‌کنند دیگر همان آدم قبلی نیستند و نگاهشان به زندگی، دغدغه‌ها و حتی آداب اجتماعی‌شان تغییر پیدا می‌کند و اغلب نزدیکی بیشتری به معنویات پیدا می‌کنند و می‌کوشند از زندگی‌شان، به تعبیر عام آن، لذت ببرند.

احتمالا فهرست کارهای نکرده را پیش رویشان می‌گذارند تا پیش از مرگ احتمالی لذت تجربه آن کارها را چشیده باشند. پاندمی کرونا یک تجربه همگانی و نزدیک به مرگ است. تجربه‌ای مشترک با حدود هشت میلیارد انسان دیگر. با این حساب یعنی نگاه همه ما نسبت به زندگی تغییر خواهد کرد؟ فارغ از همه مشکلات اقتصادی و بهداشتی تجربه کرونا چه پیامدهای مثبت اجتماعی به همراه خواهد داشت؟

در همین فاصله کوتاه از فراگیری ویروس کرونا صاحب‌نظران بسیاری نسبت به این پیامدها اظهارنظر کردند، نظر جامعه‌شناسان اما در میان این باورها بر این نکته معطوف است که برخی پیامدهای این فراگیری می‌تواند به موارد مثبت بسیاری بینجامد. افزایش مسوولیت فردی، خودنگری و افزایش خلاقیت و پویایی و البته تغییرات کلی در سبک زندگی افراد که به کاهش اجباری مصرف گرایی ختم می‌شود برخی از این تغییرات مثبت است. اولین تغییر اما در نگاه به خود زندگی است. محمد فاضلی، جامعه‌شناس و عضو هیات علمی دانشگاه شهید بهشتی است. او سکانسی از فیلم «غیرممکن» را برای روشن شدن موضوع مثال می‌زند. فیلمی که روایتگر واقعی زوجی اسپانیایی است که برای گذراندن تعطیلاتشان به یکی از سواحل تایلند رفته بودند که با سونامی و مرگ مواجه می‌شوند. او می‌گوید: «هر کاری ممکن است آخرین کار زندگی ما باشد. مرگ خبر نمی‌کند. آدم گاهی از سونامی فاجعه‌بار جان سالم به در می‌برد و گاهی مثل فیلم رضا میرکریمی «یک حبه قند» در گلویش می‌جهد و خفه‌اش می‌کند. اگر هر کاری آخرین کار زندگی تلقی شود، آن گاه معنای دیگری می‌یابد. کرونا هم عین سونامی برای شخصیت‌های فیلم غیرممکن است. می‌شود فکر کرد شاید این آخرین کار زندگی‌ات باشد، آخرین تصمیم، آخرین فرصت اصلاح، آخرین زمان برای عذرخواهی، آخرین فرصت برای گفتن و آخرین فرصت جبران.»

در ستایش عادی بودن

دارن شان، نویسنده ایرلندی است و شهرتش به واسطه آثار ترسناکی است که منتشر کرده، او در رابطه با آثار و پیامدهای این فراگیری در نقل قولی به موضوع جالبی اشاره کرده است. به موضوع عادی بودن پیش از چنین بحرانی. او می‌گوید: «گاهی وقت‌ها آدم از اوقات خوب زندگی بی خبر است! تا این‌که همه چیز بد می‌شود و وقتی به گذشته نگاه می‌کند؛ می‌بیند چقدر خوشبخت بوده است! شاید این قرنطینه و بازدارندگی لازم بود که ببینیم چه زندگی معمولیِ خوبی داشتیم.» یک زندگی معمولی خوب حالا برای بسیاری از ما شده است آرزو! همان زندگی معمولی که تا چند ماه پیش پر بود از تکرار روزمرگی و کار و مصرف‌گرایی و برای بسیاری روندی کسل‌کننده داشته، حالا شده است دست نیافتنی. این تلنگر اما آیا می‌تواند پایدار باشد؟ پاسخ بسیاری به این پرسش مثبت است. یکی از آنها احمد محمدی است که خودش را با عنوان مدرس و مشاور در کسب و کار معرفی می‌کند. او به جام جم می‌گوید: «یکی از پیامدهایی که کرونا یا هر بیماری و ویروس دیگری می‌تواند برای ما به همراه داشته باشد آن است که قدرشناس داشته‌هایمان باشیم.» پاسخ به این پرسش از سوی احمد محمدی این بار با طرح پرسش‌هایی از سوی اوست. او می‌گوید «آیا وقتی تمام اینها را داشتیم، یک به یک قدرشان را می‌دانستیم؟ آیا می‌فهمیدیم چقدر برکت و فراوانی اطراف‌مان است؟ افرادی را می‌شناسم که تنها زندگی می‌کنند و با تعطیلی برخی مراکز، خانه نشین شده‌اند. یکی از آنها اعتراف می‌کرد همیشه شب عید ناله می‌کردم که چرا باید تا روز آخر سر کار برویم، ولی الان می‌گویم ای کاش خانه نشین نشده بودم و تا قبل از سال تحویل هم می‌توانستم سر کار بروم.» قدرشناسی مورد اشاره این مدرس پیامد دیگری را پیش رویمان می‌گذارد. پیامدی که به موضوع فطرت خداجویی یا نزدیکی به معنویات این زندگی اشاره دارد.

مومن‌تر می‌شویم

اسلاوی ژیژک، فیلسوف معاصر در کتابی که به واسطه کرونا به تازگی منتشر کرده، به «شکننده بودن زندگی» اشاره دارد. او معتقد است: «حتی اگر شرایط به وضع عادی برگردد، این وضع عادی همان وضع قبلی نخواهد بود، باید روال زندگی‌مان را تغییر دهیم.» بسیاری این تغییر را نزدیکی انسان به آنچه به معنویت معروف است، تعبیر کرده‌اند. یکی از آنها مهری بهار، مدیر گروه آموزشی علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران است. او می‌گوید، پیامدهای بعد از عصر کرونایی وجود دارد که ناخودآگاه تاثیر زیادی بر تغییر رفتار، اعتقاد و پایه‌های دینی افراد می‌گذارد. مهری بهار در گفت‌وگویی که با پایگاه تحلیلی ادیان داشته در این باره می‌گوید: «این روزها برخی افراد که دغدغه دینی دارند در گروه‌های مختلف فضای مجازی به طرق متفاوت به فعالیت می‌پردازند و ناچار از این فضا برای رفع دغدغه‌ها و دلواپسی‌های خود استفاده می‌کنند. به همین دلیل در فضای مجازی شاهد برخی خلاقیت‌های دینی هستیم. افراد نذر می‌کنند تا هر چه زودتر این بیماری رفع شود یا به دیگران توصیه می‌کنند برای رفع بلا چه دعاهایی بخوانند. این فضا به همگان نشان می‌دهد که هنوز جماعت دینی از بین نرفته و این جماعت حتی می‌تواند در فضاهای مختلف انجام شود و دیگران را تشویق کنند که در میدان دین و عمل دینی باقی بمانند.» کشف اشتراکات بسیار در دین‌باوری افراد، یکی از مواردی است که این استاد دانشگاه به آن اشاره دارد. او می‌گوید: «مسلما دنیای بعد از کرونا دنیایی مشترک با دغدغه‌ها و عناصر فرهنگی مشابه خواهد بود. به عنوان مثال بیماری کرونا به عنوان یک معضل در تمام دنیا و در بین تمام ادیان مشترک است و این اشتراک موجب می‌شود بیشتر مردم دنیا و پیروان اکثر ادیان برای رفع این معضل به یک گونه دعا کنند یا یک نوع احساس دینی از خود بروز دهند. به نظر من در دوران پسا کرونا در بیشتر کشورها به نوعی فهم مشترک از دین پیدا می‌کنند و به مولفه‌های مشترک دینی از جمله دعا و نذرهای شبیه هم بیشتر توجه می‌کنند.»

ما همه آدم‌های متفاوتی شده‌ایم

زندگی+

اما کرونا تنها باورهای ما را تغییر نداده است، بلکه خیلی زود باعث شده است سبک زندگی، آداب و رفتارهای اجتماعی ما هم تغییر پیدا کند. هفته گذشته حسن روحانی در جمع فعالان اقتصادی هم به این نکته اشاره کرد و گفت: «کرونا ویروسی است که می‌گوید پدر باید از پسر و مادر از فرزند فاصله بگیرد، این تغییر سبک زندگی را در طول یک قرن گذشته سراغ نداریم.» چه ترس از بیماری باشد و چه نامشخص بودن وضعیت زندگی در آینده و تغییرات شدید در عادت‌های روزمره‌مان، چیزی که بدیهی است این که همه اینها باعث شده اولویت‌های ما دچار تغییر و چرخش قابل توجه شود. پر واضح است هنگامی که شما مجبور به انجام کارهای متفاوت هستید، عادت‌های جدیدی هم شکل می‌گیرد. این عادت‌های تازه در همین دو ماه گذشته که ویروس کرونا شیوع پیدا کرده در سبک زندگی جامعه ایرانی هم خودش را نشان داده است. آمارها گواه این تغییرات گسترده هستند. به عنوان مثال بر اساس آمارها در این دوره کوتاه مخاطب کتاب‌های دیجیتال در ایران تا هفت برابر افزایش داشته است. آن هم در کشوری که اقبال عمومی به مطالعه همیشه باعث سرافکندگی بوده و اعمال سیاست‌های گوناگون فرهنگی هم کمکی در بالا رفتن میانگین سرانه مطالعه نداشته است. این تغییرات شامل رژیم غذایی افراد هم شده است. احیای آشپزی و پخت غذا و خوراک سنتی در منازل شاید به معنای احیای سفره‌های خانوادگی باشد. انتشار بی‌شمار تصاویر از پخت نان و غذا در منزل در شبکه‌های اجتماعی، موید این تغییر در سبک زندگی جامعه ایرانی است. کاهش ترافیک و مصرف سوخت، تغییر در نوع نگاه به مساله محیط زیست، عادت به آغاز یا ادامه فعالیت‌های روزمره بر بستر اینترنت و ... همه و همه از نشانه‌های تغییر در سبک زندگی جامعه ایرانی است.

تنهایان مشتاق به زندگی

تغییر در باورهای مردم، نزدیکی به خداجویی و معنویات و البته تغییرات مثبت به وجود آمده به واسطه فراگیری ویروس کرونا یک سوی مساله است. جبهه‌ای که شاید در آوار اخبار بد و مرگ و میر و ابتلاهای این روزها دفن شده بودند. اما ساده‌انگاری است فراگیری این ویروس را به واسطه تغییرات مثبتی که اعمال کرده است، نعمت بدانیم. این ماجرا بخش تلخ و گزنده‌ای هم دارد. پیامدهای این فراگیری برای بسیاری از افراد جامعه باعث خسران‌های جبران‌ناپذیری شده است، زیان‌هایی که سرنوشت زندگی آنها را برای همیشه تغییر داده است. در همان روزهای ابتدایی خاطرات مشترک بسیاری از افراد در فضای مجازی نقل می‌شد مبنی بر همدلی و مهربانی صاحبخانه‌هایشان در بخشش اجاره یک ماه یا همراهی در عدم نگرانی مستاجران به واسطه مسائل پیش آمده. این درست است که در ابتدا شاهد افزایش سطح همدلی و همنوایی در سطح جامعه بودیم. همدلی‌هایی که خودش را در قالب گسترش فعالیت نهادهای خیریه، کمک نقدی و غیرنقدی به طبقه‌های آسیب‌پذیر، ایجاد پویش‌های مردمی برای جمع‌آوری مواد ضد عفونی و ماسک، کمک به سالمندان، بخشش اجاره بها، سازش مالکان با مستأجران و... نشان می‌داد اما بیش از همه اینها بحران کرونا پدیده شوم فقر را هم پیش چشم ما آورد. موضوعی که نشان داد کرونا اگرچه به برخی از افراد مسؤولیت‌های اجتماعی را یادآوری کرده اما در این میان عده بسیاری را هم فقیرتر کرده است. یا حتما که باید منتظر پیامدهای منفی بیکاری در آینده نزدیک باشیم؛ چرا که برخی از آمار حکایت از نابودی بیش از یک میلیون شغل در همین دو ماه گذشته دارد. در پیمایشی که از سوی مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران صورت گرفته از نظر ۷/ ۵۰ درصد پاسخگویان بحران کرونا باعث کاهش درآمد آنها شده است. یا آفت اجتماعی دیگری که به واسطه بحران کرونا فراگیرشده میل به انزواطلبی و فردگرایی در جامعه است. ماندن در خانه یک اجبار بوده اما ادامه آن باعث ایجاد عادت شده است، عادتی که فعالیت‌های اجتماعی و میل به معاشرت با دیگران را به شدت کاهش داده است. نکته‌ای که از همین حالا باعث نگرانی بسیاری از جامعه‌شناسان است. آنها معتقدند تقویت روحیه جمعی، ایجاد رغبت برای همکاری و فعالیت‌های جمعی حالا دستخوش تغییرات بسیاری شده است و این نکته بیش از همه برای حاکمیت مشکل‌ساز است چرا که به واسطه تقویت این عادت در جامعه ایرانی دیگر به‌سختی می‌توان آنها را مجاب کرد زیر پرچم وفاق ملی جمع شوند. تاثیرات فردی این ترکش کرونا هم تنهاتر شدن افراد در یک جامعه است و هراس و اضطرابی که احتمالا در پی این تنهایی خواهد آمد، ما احتمالا بعد از کرونا آدم‌های تنهاتری خواهیم شد که البته میل به زندگی‌مان بیشتر شده است. تناقض عجیبی که رهاورد یک ویروس در عصر حاضر است.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir
روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#واردات_تولید_ملی
گروسی از سمنان:
واردات کالاهای غیرضروری و کالاهایی که مشابه آن داخل کشور به‌راحتی قابل تولید و حتی در حال تولید است علاوه بر خروج ارز از کشور، باعث کاهش تولید ملی و افزایش بیکاری می‌شود. چرا فکری به حال این واردات نمی‌شود؟ کالاهایی نظیر لوازم آرایشی، گوشت و مرغ منجمد و... نمونه‌هایی از این موضوع هستند.

#اتوبان_باقری
حمیدی از تهران:
انتهای اتوبان باقری به سمت جنوب حدفاصل آخرین دوربرگردان تا قبل از پل اول آسفالت نامناسبی دارد و بیشتر شبیه جاده خاکی شده است.

#حمایت_تولید
مرادی از اصفهان:
امیدوارم در سال جهش تولید، شاهد حمایت همه جانبه از سوی دولت برای رونق تولید و افزایش اشتغال باشیم.

#نظارت_نوشیدنی
عبادی از تهران:
قیمت نوشیدنی‌ها با نزدیکی فصل گرما رو به افزایش است و نبود نظارت دولت و موانع نظارتی علل اصلی این گرانی است.

#دستمزد_فقر
صبوری از اراک:
حقوق و دستمزد ۱۵ تا ۲۰ درصد افزایش پیدا می‌کند ولی همه کالاها ۳۰ تا ۵۰ درصد گران می‌شود و در این بین سرمایه‌داران سرمایه بیشتری کسب می‌کنند و کارگران فقیرتر از قبل می‌شوند.

#بازنشسته_حقوق
میران از کرج:
قرار بود پرداخت حقوق بازنشستگان تامین‌اجتماعی بر اساس سال ۹۹ باشد ولی بازهم بدقولی مسوولان باعث شد مستمری بازنشستگان بر اساس سال گذشته باشد.

#شکست_کرونا
رضایی از تهران:
همکاری مردم با وزارت بهداشت برای کنترل و شکست بیماری کرونا تحسین‌برانگیز است و نزدیک شدن به این موفقیت بزرگ را به مردم فهیم ایران عزیز تبریک عرض می‌کنم.

#کرونا_وام
فرزانه از شهریار:
تکلیف افرادی که وام یک میلیون تومانی کرونا را دریافت نکردند چیست؟ از دولت محترم تقاضا می‌شود به این افراد برای ارسال پیامک فرصتی دوباره دهد.